

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Міжнародні кредитно-розрахункові операції
(вибірковий)

Реалізується в межах освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»

за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

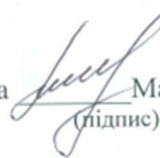
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2024

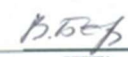
Розробник: Ірина САМОШКІНА к.е.н., доцент, доцент кафедри
(підпис) (прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)
фінансів, банківської справи та страхування

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування	протокол від <u>04.06.2024</u> _____ № <u>23</u> _____
	Завідувач <u></u> Михайло ГЕСНКО кафедри (підпис)

Погоджено:

Декан факультету, де реалізується освітня програма Маргарита ЛИШЕНКО
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана:
(ПІБ)

 Вікторія БОРИСОВА
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації (Надія БАРАНІК)
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 27.06. 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1	Назва ОК	Міжнародні кредитно-розрахункові операції		
2	Факультет/кафедра	Факультет економіки і менеджменту/ кафедра фінансів, банківської справи та страхування		
3	Статус ОК	Вибірковий		
4	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)			
5	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)	Фінанси, банківська справа та страхування/ 072 Фінанси, банківська справа та страхування		
6	Рівень НРК	6 рівень		
7	Семестр та тривалість вивчення	7 семестр, 15 тижнів		
8	Кількість кредитів ЄКТС	5		
9	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні
	денна форма навчання	30	30	-
10	Мова навчання	Українська		
11	Викладач/Координатор освітнього компонента	Самошкіна Ірина Дмитрівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Пугач Юрій Васильович, PhD, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування		
11.1	Контактна інформація	Аудиторія 406е, тел.. +380667324427, E-mail: puhach84@gmail.com		
12	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент забезпечує базову підготовку фахівця якісного нового рівня, здатного вирішувати складні нестандартні завдання і проблеми дослідницького характеру у галузі міжнародних фінансів, банківської справи, спрямований на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо аналізу таких економічних явищ, як міжнародні фінанси, міжнародний грошовий ринок та міжнародний кредит, осмислювати зміни в їхньому функціонуванні та виробляти адекватні підходи в сучасній економічній політиці, роботи у міжнародних фінансових, банківських, страхових, податкових органах. Наукове розуміння проблем міжнародних фінансів, грошового обігу, міжнародних кредитних відносин, є необхідною складовою становлення професійних економічних знань студентів. Дисципліна передбачає послідовне та систематизоване вивчення засад функціонування міжнародної фінансової системи, вивчення сутності, функцій та ролі міжнародних фінансів у ринковій економіці; закономірностей їх еволюційного розвитку; теоретичних основ міжнародних фінансів; регулювання грошового обороту і міжнародних кредитних відносин. Засвоєння здобувачами вищої освіти змісту освітнього компонента «Міжнародні кредитно-розрахункові операції» дозволить майбутнім фахівцям ефективно використовувати одержані знання в фінансових установах, страхових компаніях, податкових органах, а також в інших сферах фінансово-економічної діяльності.		

13	Мета освітнього компонента	Формування цілісної системи знань з організації міжнародних кредитно-розрахункових операцій, еволюції глобальних фінансів, перерозподілу фінансових ресурсів у системі світового господарства, функціонування світових фінансових центрів, структури міжнародних фінансових ринків. Оволодіння комплексом теоретичних знань та практичних навичок з питань організації міжнародних фінансових відносин та їх функціонування на макро- і мікроекономічному рівнях, формування у здобувачів вищої освіти здібностей до проведення науково-практичних досліджень щодо розвитку міжнародної фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, валютної системи і презентації їх результатів.
14	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на: Макроекономіка, Мікроекономіка, Фінанси, гроші і кредит, Страхування, Банківська система. 2. Освітній компонент є основою для: Митне регулювання. Банківський менеджмент, Міжнародні економічні відносини, Зовнішньоекономічна діяльність. 3. Обмеження відсутні
15	Політика академічної доброчесності	Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме: - самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених даним силабусом; - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Практичні роботи виконуються за індивідуальними завданнями, які студенти отримують від викладача. Індивідуальне завдання складається з двох частин: 1) підготувати науково-дослідну роботу, відповідно до теми заняття; 2) захистити роботу перед викладачем та аудиторією. Усі роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту при умові текстових запозичень не більше 20%. У випадку недотримання даних вимог робота повертається на доопрацювання. При виявленні повторного порушення вимог академічної доброчесності студент не допускається до захисту. У разі виконання практичної роботи не за отриманим завданням результати анулюються, а студент отримує нову тему для опрацювання.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК:	Як оцінюється РНД
Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	
ДРН 1 володіти понятійно-термінологічним апаратом в галузі міжнародних фінансів, міжнародної банківської діяльності, визначати сутність міжнародних фінансових ринків, світової валютної системи, міжнародного кредиту та їх місце в системі економічних категорій, розуміти функції і принципи міжнародної фінансової, грошово-кредитної системи, обґрунтовувати роль міжнародних фінансів, грошей та кредиту в різних галузях економіки держави.	Тести, кейси
ДРН 2 аналізувати сучасний стан міжнародної фінансової, грошово-кредитної, валютної системи, проводити порівняльну характеристику суб'єктів міжнародних фінансових відносин та обґрунтовувати напрями удосконалення механізму реалізації фінансових, банківських послуг на макро- і мікроекономічному рівнях.	Індивідуальне дослідження, його презентація
ДРН 3 володіти навичками самостійної роботи з навчальної, методичної, наукової літератури, з нормативно-інструктивними матеріалами, первинною документацією міжнародних фінансових, банківських, страхових установ.	Індивідуальне дослідження, його презентація
ДРН 4 застосовуючи теоретичні знання сутності світових фінансових процесів, інформаційного забезпечення та вміння ефективно використовувати сучасний грошово-кредитний інструментарій аналізувати й структурувати проблеми розвитку міжнародних фінансів, формувати обґрунтовані рішення щодо удосконалення діяльності міжнародних фінансових ринків, укладати міжбанківські валютні контракти та біржові валютні контракти; управляти експортно-імпортними операціями у системі міжнародних фінансових відносин; оцінювати економічну ефективність міжнародних лізингових угод. здійснювати ризик-менеджмент банківської діяльності в умовах інтеграції фінансових ринків.	Письмова контрольна робота, її захист
ДРН 5 збирати необхідні статистичні дані, обробляти їх, аналізувати і надавати для інформаційного огляду або аналітичного звіту	Аналітичний огляд (звіт), його презентація

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу (денна/заочна)			Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з.		
<i>Тема 1. Сутність та організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій.</i> 1. Поняття та види міжнародних кредитно-розрахункових операцій. 2. Учасники операцій: роль банків, компаній та посередників. 3. Етапи організації міжнародних розрахунків.	2	2	6	1,2,3,7,9,31,33
<i>Тема 2. Форми міжнародних розрахунків: акредитив, інкасо, банківський переказ.</i> 1. Основні характеристики акредитиву, інкасо, банківського переказу. 2. Переваги та недоліки кожної форми розрахунків. 3. Критерії вибору форми розрахунків у міжнародних угодах.	4	4	12	2,3,5,6,7,19,28
<i>Тема 3 Міжнародні стандарти платіжних систем та їх застосування.</i> 1. Роль SWIFT, ISO 20022, SEPA у міжнародних платежах. 2. Технології обміну фінансовими повідомленнями. 3. Розвиток міжнародних стандартів у контексті глобалізації.	4	4	12	3,5,6,7,8, 9,19,27,29
<i>Тема 4 Валютний ринок та його інструменти.</i> 1. Структура валютного ринку: спот, форвард, ф'ючерс, опціони, свопи. 2. Фактори, що впливають на формування валютних курсів. 3. Роль центральних банків у регулюванні валютного ринку.	4	4	12	2,3,5,7,8,20,33
<i>Тема 5 Управління валютними ризиками у міжнародних операціях.</i> 1. Поняття та класифікація валютних ризиків. 2. Основні інструменти хеджування ризиків: форварди, опціони, свопи. 3. Стратегії управління ризиками для міжнародних компаній.	4	4	12	1,3,5,7,10,13,14,28,29
<i>Тема 6 Регулювання міжнародних розрахунків і валютних операцій.</i> 1. Нормативно-правова база міжнародних розрахунків.	2	2	12	2,3,5,7,12,26,31, 33,35

¹Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури 6

2. Роль МВФ, СОТ та національних регуляторів у валютних операціях. 3. Контроль і звітність при здійсненні міжнародних операцій.				
<i>Тема 7 Сучасні платіжні системи та фінансові технології.</i> 1. Технології блокчейну у міжнародних розрахунках. 2. Вплив цифрових валют центральних банків (CBDC) на фінансову систему. 3. Інноваційні рішення в галузі фінансових технологій.	4	4	8	1,3,5,11,15,16, 17,18,20,21,22, 23,27,30,31,32
<i>Тема 8. Міжнародний кредит: сутність, види та організація.</i> 1. Класифікація міжнародних кредитів: торгові, фінансові, банківські. 2. Умови надання міжнародних кредитів. 3. Роль міжнародних фінансових інституцій у кредитуванні.	4	4	10	1,3,5,11,15,16, 17,18,20,21,22, 23,27,30,31,32
<i>Тема 9. Безпека у міжнародних кредитно-розрахункових операціях.</i> 1. Принципи етичної поведінки у фінансових операціях. 2. Загрози безпеці у міжнародних платежах: кіберзлочинність, шахрайство. 3. Методи забезпечення конфіденційності та безпеки даних.	2	2	6	1,3,5,11,15,16, 17,18,20,21,22, 23,27,30,31,32
Всього	30	30	90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)
ДРН1	Лекції (оглядова, проблемна), пояснення на практичних / семінарських заняттях, ілюстрації з використанням мультимедійного обладнання	Робота з конспектом лекцій в системі Moodle, робота в мережі Інтернет, захист кейсів, складання тесту
ДРН 2	Лекції (оглядова, дискусійна), пояснення на практичних заняттях, ілюстрації з використанням мультимедійного обладнання, мозковий штурм	Робота з конспектом лекцій в системі Moodle, робота в мережі Інтернет, робота з використанням аналітичних методів, виконання презентації аналітичного дослідження
ДРН3	Пояснення, демонстрація	Збір інформаційного матеріалу (статистична звітність об'єкта дослідження за індивідуальним завданням, мережа Інтернет), його аналіз, написання висновків, виконання презентації
ДРН 4	Оглядова лекція, семінар-дискусія, тестування, пояснення, кейс-метод	Робота з конспектом лекцій в системі Moodle, розв'язання задач, складання тестів
ДРН 5	Пояснення, демонстрація	Виконання аналітичного огляду, його презентація

Дистанційне навчання реалізується через систему дистанційної освіти (СДО) з використання платформи Moodle. Матеріали для вивчення дисципліни викладені на сторінці курсу «Міжнародні кредитно-фінансові операції» у відповідності до навчальної програми. З кожної теми студентам надається лекційний матеріал, додаткові навчальні матеріали у вигляді методичних рекомендацій для практичних занять та самостійної роботи, а також перелік завдань для семінарських та практичних робіт. Для оцінювання роботи студентів на семінарських та практичних заняттях по темах дисципліни передбачено блок тестових питань, практичних завдань.

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Індивідуальне дослідження, його презентація	30 балів / 20%	До 15 тижня
2.	Письмова контрольна робота, її захист	20 балів / 10%	До 7 тижня, 11 тижня
3.	Аналітичний огляд (звіт), його презентація	20 балів / 20%	До 13 тижня
4.	Залік - письмовий (тести множинного вибору (10 питань). 1 задача) і співбесіда	30 балів / 30%	За розкладом

¹Оцінювання презентацій (захисту) складає 5 балів / 5% у загальній оцінці методу оцінювання

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент ²	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ³
Індивідуальне дослідження	<13 балів	14-17	18-19 балів	20 балів
	Частково виконана робота, оформлення не відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі; студент виявляє елементарні знання окремих положень навчального матеріалу, зіставляє, узагальнює та аналізує інформацію, обробляє та інтерпретує дані, одержані результати, оформлення роботи частково відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі, студент обґрунтовано викладає навчальний матеріал, аналізує, синтезує, узагальнює та оцінює інформацію, обробляє та логічно інтерпретує дані, одержані результати, оформлення тексту, таблиць, рисунків, літератури відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі; студент вільно, самостійно й аргументовано викладає навчальний матеріал, глибоко та всебічно розкриває його зміст, шукає, аналізує, синтезує, узагальнює та критично оцінює інформацію, оформлення тексту, таблиць, рисунків, літератури відповідає вимогам
Презентація (захист)	<3 балів	3 бали	4 бали	5 балів
	Представлення результатів досліджень у спосіб, що не розкриває його зміст і результатів	Представлення результатів досліджень у різний спосіб	Представлення результатів досліджень у відповідному форматі	Представлення результатів досліджень у спосіб, що є найбільш відповідним за певних обставин з використанням різних форм подання інформації

²Зазначити компонент сумативного оцінювання

³Зазначити розподіл балів та критерії, що зумовлюють рівень оцінки

Письмова контрольна робота	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконані усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Аналітичний огляд (звіт)	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Частково виконана робота, оформлення не відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі; студент виявляє елементарні знання окремих положень навчального матеріалу, зіставляє, узагальнює та аналізує інформацію, обробляє та інтерпретує дані, одержані результати, оформлення роботи частково відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі, студент обґрунтовано викладає навчальний матеріал, аналізує, синтезує, узагальнює та оцінює інформацію, обробляє та логічно інтерпретує дані, одержані результати, оформлення тексту, таблиць, рисунків, літератури відповідає вимогам	Робота виконана в повному обсязі; студент вільно, самостійно й аргументовано викладає навчальний матеріал, глибоко та всебічно розкриває його зміст, шукає, аналізує, синтезує, узагальнює та критично оцінює інформацію, оформлення тексту, таблиць, рисунків, літератури відповідає вимогам

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Експрес-опитування після вивчення кожної теми	Кожне заняття
2	Обмін думками	2, 4, 6, 8, 10, 13 тиждень
3	Самооцінка поточного тестування	7 тиждень, 14 тиждень
4	Розгляд кейсів	1 тиждень, 9 тиждень
5	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після захисту контрольної роботи	8 тиждень, 12 тиждень
6	Розв'язання задач	6, 7, 13, 14 тиждень

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і нормативного оцінювання.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

2.1. Основні джерела

2.1.1. Підручники, посібники

1. Носач Л. Л., Величко К. Ю., Печенка О. І., Зосимова Ж. С., Сокол Н. А. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : навчальний посібник. Харків: Видавництво «Форт». 2016. 240с.
2. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Мельничук Д. П. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ. 2021. 106 с.
3. Береславська О. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України. 2019. 368 с.
4. Аранчій В.І., Томілін О.О. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч.-метод. посібн. Для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування". Полтава: ПДАА. 2018. 141 с.
5. Гладчук О.М., Ткачук І.Я., Харабара В.М. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 208 с.

2.1.2. Методичне забезпечення

1. Електронний курс(навчально-методичні матеріали) на основі платформи Moodle URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3852>
2. Самошкіна І.Д., Борисова В.А. “Міжнародні кредитно-розрахункові операції: конспект лекцій для студентів спеціальності 073“Менеджмент” освітнього ступеня – магістр, денної і заочної форми навчання (протокол №6 від 23.05.2016 р).

2.1.3. Інші джерела

9. Гладких Д.М. Стратегічні орієнтири розвитку грошово-кредитної системи України з урахуванням світових трендів. *Науковий Вісник Херсонського Державного університету. Серія: Економічні науки. Випуск 25.* 2017. С. 118-121. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_25/2/27.pdf
10. Дзюблюк О. Соціально-економічні засади суспільної довіри до банківського сектору. *Вісник Тернопільського національного економічного університету.* 2016. № 2. С. 54–69. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41848/1/%D0%94%D0%B7%D1%8E%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E.%20%D0%92..pdf>
11. Давиденко Н.М., Войцехівська С.І. Офшоризація економіки в контексті забезпечення фінансової безпеки України. *Підприємництво та інновації.* 2022. Вип. 22. С. 67–72. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/22.11>
12. Дроботя Я. А. Особливості парадигми фінансових ризиків ТНК. *Глобальні та національні проблеми економіки.* Миколаїв: Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. 2017. № 18. URL: <http://global-national.in.ua/archive/18-2017/86.pdf>
13. Дроботя Я. А., Бражник Л.В. Диджиталізація банківської діяльності та платіжних систем. *Інфраструктура ринку.* 2021. Випуск. 51. С. 261-267

14. Бондаренко, Л., & Подарин, А. (2022). Особливості діджитал-трансформації банківського сектору України. *Економіка та суспільство*, (41). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-28>
15. Лебідь О.В., Гаркуша В.О. Особливості діяльності офшорних зон та їх роль у системі світових фінансових центрів. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 290–296. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-290-296>
16. Мартиненко В.О., Гордієнко В.П. Аналіз функціонування офшорних зон та шляхи подолання наслідків їх негативного впливу на економіку України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 154–160. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/25.pdf
17. Ливдар М.В., Ярошевич Н.Б., Романик В.І. Еволюція та сучасні особливості світової офшорної системи та вплив на Україну. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 38. С. 346–353. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/56.pdf
18. Леган І.М., Супрунова І.В. Офшорні юрисдикції як інструмент тінізації економіки та транснаціональної злочинності. *Право та державне управління*. 2021. № 2. С. 133–139. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.2.20>
19. Хоменко І.О., Волинець Л.М., Шамкало А.О. Особливості надходження прямих іноземних інвестицій та їхній вплив на економіку України. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 1 (25). С. 15–26. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1\(25\)-15-26](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1(25)-15-26)
20. Sinha, Neha and Ankita Srivastava. "Offshore Financial Centers and Tax Havens—An overview." *International Taxation – A Compendium, Chapter 11*, 2011, pp. 988–1011. URL: http://www.nishithdesai.com/fileadmin/user_upload/pdfs/ResearchArticles/OffshoreFinancialCenters.pdf
21. Alstadsæter Annette, Niels Johannesen, and Gabriel Zucman. "Who owns the wealth in tax havens? Macro evidence and implications for global inequality." *Journal of Public Economics*, 162 (2018): 89–100. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2018.01.008>
22. Daniel Haberly & Dariusz Wójcik. "Culprits or Bystanders? Offshore Jurisdictions and the Global Financial Crisis", *Journal of Financial Regulation*, vol. 3, 2017, pp. 233–261. DOI: <https://doi.org/10.1093/jfr/fjx005>
23. Radu, Daniela Iuliana. "Tax havens impact on the world economy." *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol. 62, 2012, pp. 398–402. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.064>

2.2. Додаткові джерела

24. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>
25. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
26. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
27. Офіційний сайт Державного служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

28. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
29. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
30. Офіційний сайт Tax Justice Network. URL: <https://taxjustice.net/>
31. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
32. Антологія офшорів: Путівник по українській офшорній павутині. URL: https://voxukraine.org/longreads/panama/index_ua.html
33. Фориншурер. Страхование в Украине. URL: <https://forinsurer.com/>
34. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
35. Офіційний сайт МВФ. URL: <https://www.imf.org/en/home>